

การใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น
จากการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

The Use of Khon Kaen University Library Resources

Cited in Science and Technology Dissertations

ศุภาชญานา ทิพยเนตร¹, อุทัยวรรณ ศิริเลิศ², ศุสิทธิ์ พันธุ์ธนวิบูลย์
สิริพร ทิวะสิงห์³, ละออ ช้อย่น⁴, นุกดา ดวงพิมพ์⁵, युพา ดวงพิมพ์⁶

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณ ประเภท อายุ และภาษา ของทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดที่ได้รับการอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 279 ชื่อเรื่อง และนำรายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์มาศึกษากับทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบของการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ซึ่งพบว่าปริมาณการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีจำนวน 14,414 รายการ ประเภททรัพยากรสารสนเทศที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์อ้างอิงมากที่สุด คือ หนังสือ (ร้อยละ 48.33) รองลงมาคือวารสาร (ร้อยละ 47.43) ทรัพยากรสารสนเทศที่มีอายุมากกว่า 5 ปี ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด (ร้อยละ 74.93) และภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีการอ้างอิงมากที่สุด (ร้อยละ 64.78) รองลงมาคือ ภาษาไทย (ร้อยละ 35.22) เมื่อพิจารณาทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับทรัพยากรสารสนเทศของสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่ามีทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิงจำนวน 10,074 รายการ (ร้อยละ 69.89) วารสารเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด (ร้อยละ 42.64) รองลงมาเป็นหนังสือ (ร้อยละ 23.32) และทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดประเภทอื่นๆ เช่น โสตทัศนวัสดุ ได้รับการอ้างอิงน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.94) เมื่อจำแนกตามภาษาของทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดพบว่า ภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากกว่าภาษาไทย

หัวเรื่อง มหาวิทยาลัยขอนแก่น -- วิทยานิพนธ์ -- วิจัย ; ทรัพยากรห้องสมุด -- การศึกษาการใช้ -- วิจัย ;
การอ้างอิงทางบรรณานุกรม -- วิจัย

¹ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2548 จากสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้)

¹ บรรณารักษ์ (ชำนาญการ) ระดับ 8 กลุ่มภารกิจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ก้าวหน้าโครงการ) sukthi@kku.ac.th

^{2,3} บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

A study of the use of library resources in Khon Kaen University aimed to investigate quantities, types, years and languages of library resources cited in Science and Technology Dissertations in academic year 2004. It also determined the availability of the KKU library resources in Science and Technology Dissertations. 279 titles of the resources were collected and analyzed and shown in forms of frequency and percentage. Results were as follows: In term of the amount of resources cited in Science and Technology Dissertations, 14,414 items were found. As for types of the resources, they showed that books were cited most (48.33%). There followed journals (47.43%). As in the analysis of years of resources, it revealed that library resources cited most were the ones dating over five years (74.93%). In determining the language of resources, it indicated that the English was most cited (64.78%), followed by the Thai (35.22%). As for the analysis of the availability of KKU library resources in Science and Technology Dissertations, the research showed that there were 10,074 items (69.89%) cited by users. These included journals which were cited most (42.64%), followed by books (23.32%) and others (3.94%) respectively. In identifying the language of the library resources cited by users, it was found that the English was cited more than the Thai.

ความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ นับตั้งแต่การจัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่นขึ้นในปี พ.ศ. 2503 จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ผลิตบัณฑิตในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยี คณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ปริญญามหาบัณฑิต และคุุญญิตบัณฑิตนั้น ได้กำหนดให้นักศึกษาจัดทำวิทยานิพนธ์หรือการศึกษานิพนธ์ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาตามหลักสูตร คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความเพียงพอของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดที่ใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา

หากแต่ทางสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนน้อย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นการยืนยันว่าคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันนั้น ๆ สามารถตรวจสอบและประเมินได้อีกทั้งมาตรฐานการประกันคุณภาพของสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) 2545 มาตรฐานที่ 2 : ห้องสมุด สื่อการเรียนการสอนและปัจจัยเกื้อหนุน กำหนดให้ “2.1 ทรัพยากรสารสนเทศ... 2.1.2 มีการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายประเภท มีคุณค่าทางวิชาการ ความต้องการของผู้รับบริการหรือมี

หลายลักษณะเฉพาะ และ/หรือเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ชุมชน ท้องถิ่น และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2.1.7 สัดส่วนของจำนวนทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่และจำนวนการใช้ ...” จากความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงเลือกใช้การศึกษาโดยวิธีการวิเคราะห์การอ้างอิง (Citation analysis) โดยการศึกษาจากวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทำการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดที่มีอยู่ในสำนักวิทยบริการ จากการศึกษาปริมาณ ประเภท อายุ และภาษา ผลของการศึกษาการอ้างอิงนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินการใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเป็นแนวทางในการคัดเลือก จัดหา จัดเก็บและการคัดออก ตลอดจนการศึกษาดังความเพียงพอของทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดที่มีต่อผู้ใช้บริการ อันเป็นการสนองตอบมาตรฐานการประกันคุณภาพของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปริมาณทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าในวิทยานิพนธ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2. เพื่อศึกษา ประเภท อายุ และภาษา ที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ใช้ประกอบการศึกษา

ค้นคว้าในวิทยานิพนธ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาจากการอ้างอิง (Citation analysis) ของวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปีการศึกษา 2547 จากคณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยี ยกเว้นคณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ซึ่งยังไม่มีการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในช่วงระยะเวลาที่กำลังทำการศึกษาวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด ต่อการใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2. ทราบประเภท อายุ และภาษาของเอกสาร ต่อการใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
4. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดในสาขาอื่น ๆ ต่อไป

5. ไล้รายการบรรณานุกรมวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดย

2.1 รวบรวมวิทยานิพนธ์ โดยการสร้างรายงานเฉพาะวิทยานิพนธ์ในสาขา โดยการจัดทำ Create list จากโปรแกรม INNOPAC โมดูล Catalogue เพื่อให้แสดงข้อมูลบรรณานุกรมวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ปีการศึกษา 2547 สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวนรวมทั้งสิ้น 279 รายการ สำหรับคณะสัตวแพทยศาสตร์และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เป็นคณะที่ยังไม่มีการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

2.2 จัดพิมพ์รายการวิทยานิพนธ์เรียงตามลำดับชื่อเรื่อง และนำรายชื่อดังกล่าวไปสืบค้นจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ฉบับเต็มของฐานข้อมูลห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นเพื่อรวบรวมรายการบรรณานุกรมท้ายเล่มของทุกรายการ

3. จัดทำเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล โดยการสร้างแบบบันทึกข้อมูล เพื่อใช้บันทึกลักษณะรายการอ้างอิง ที่มีต่อทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. เก็บข้อมูลรายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ โดยการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ทั้งที่เป็นรูปเล่มและที่อยู่ในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาถึงรายการอ้างอิง (Citation analysis) ทุกรายการที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ว่ารายการอ้างอิงใดที่มีและไม่มีในฐานข้อมูลห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปและรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จำนวนวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีปี 2547 ที่นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลการอ้างอิงมีจำนวนรวม 279 ชื่อเรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์สาขาเกษตรศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 46.59) รองลงมาคือ สาขาวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 25.09) สาขาวิศวกรรมศาสตร์ (ร้อยละ 24.73) และสาขาเทคโนโลยี (ร้อยละ 3.58) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับปริญญาและภาษาของวิทยานิพนธ์ พบว่ามีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำแนกตามระดับปริญญาและภาษาของวิทยานิพนธ์

สาขา	ระดับปริญญา		ภาษาของวิทยานิพนธ์		รวม
	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	
เกษตรศาสตร์					
จำนวน	124	6	123	7	130
ร้อยละ	44.44	2.15	44.09	2.51	46.59
เทคโนโลยี					
จำนวน	10	-	10	-	10
ร้อยละ	3.58	-	3.58	-	3.58
วิทยาศาสตร์					
จำนวน	67	3	43	27	70
ร้อยละ	24.01	1.08	15.41	9.68	25.09
วิศวกรรมศาสตร์					
จำนวน	69	-	57	12	69
ร้อยละ	24.73	-	20.43	4.30	24.73

ในภาพรวมของรายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนทั้งหมด 4,414 รายการ มีเนื้อหาเป็นภาษาไทย ร้อยละ 35.22 และเป็นภาษาอังกฤษ ร้อยละ 64.78 เป็นหนังสือ ร้อยละ 48.33 เป็นวารสาร ร้อยละ 47.43 และทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่นๆ ร้อยละ 4.23 ส่วนอายุของรายการอ้างอิงของทรัพยากรสารสนเทศที่มีอายุการอ้างอิง 5 ปี มีร้อยละ 23.64 อายุรายการอ้างอิงมากกว่า 5 ปี มีร้อยละ 74.93 และไม่ปรากฏปีของการอ้างอิง ร้อยละ 1.43 ทุกสาขาวิชามีภาษาของรายการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษมากกว่ารายการอ้างอิงภาษาไทย เมื่อจำแนกประเภท

ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้อ้างอิงตามสาขาวิชา พบว่า ในสาขาเกษตรศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ใช้หนังสือมากกว่าวารสาร และทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่นๆ ในขณะที่สาขาวิชาเทคโนโลยีและสาขาวิทยาศาสตร์ใช้วารสารมากกว่าหนังสือและทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่นๆ เมื่อจำแนกอายุของรายการอ้างอิงตามสาขาวิชา พบว่า ทุกสาขาวิชาใช้ทรัพยากรสารสนเทศในการอ้างอิงที่มีอายุมากกว่า 5 ปีเป็นส่วนใหญ่ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพรวมรายการอ้างอิงของวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สาขา	ภาษารายการอ้างอิง		ประเภททรัพยากรสารสนเทศ			อายุรายการอ้างอิง		
	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	หนังสือ	วารสาร	อื่นๆ	5 ปี	มากกว่า 5 ปี	ไม่ปรากฏปี
เกษตรศาสตร์								
จำนวน 7,933	3621	4312	4258	3314	361	1875	5977	81
ร้อยละ 55.04	25.21	29.25	29.54	22.99	2.50	13.01	41.74	0.56
เทคโนโลยี								
จำนวน 767	185	582	313	407	47	189	552	26
ร้อยละ 5.32	1.28	4.04	2.17	2.82	0.33	1.31	3.83	0.18
วิทยาศาสตร์								
จำนวน 3,953	542	3411	1217	2631	105	784	3121	48
ร้อยละ 27.42	3.76	23.66	8.44	18.25	0.73	5.44	21.65	0.33
วิศวกรรมศาสตร์								
จำนวน 1,761	728	1033	1179	485	97	559	1151	51
ร้อยละ 12.22	5.05	7.17	8.18	3.36	6.74	3.88	7.99	0.35
รวม								
จำนวน 4,414	5076	9338	6967	6837	610	3407	10801	206
ร้อยละ 100	35.22	64.78	48.33	47.43	4.23	23.64	74.93	1.43

เมื่อเปรียบเทียบรายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับจำนวนทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า รายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ที่ตรงกับทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีจำนวนร้อยละ 69.89 เป็นภาษาอังกฤษร้อยละ 48.43 และเป็นภาษาไทยร้อยละ 21.46 สำหรับรายการอ้างอิงที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ใช้อ้างอิงแต่ไม่มีในห้องสมุดมีจำนวนร้อยละ 30.11 เป็นภาษาอังกฤษร้อยละ 16.45 และเป็นภาษาไทย ร้อยละ 13.66

เมื่อจำแนกตามสาขาพบว่า ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ทุกสาขาวิชาสามารถใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นในการอ้างอิงมากกว่าการอ้างอิงสารสนเทศจากแหล่งอื่นๆ ดังนี้ สาขาเกษตรศาสตร์พบรายการอ้างอิงที่มีในห้องสมุดร้อยละ 38.16 ใช้จากแหล่งอื่นๆ ร้อยละ 16.87 สาขาเทคโนโลยีพบรายการอ้างอิงที่มีในห้องสมุด ร้อยละ 3.89 ใช้จากแหล่งอื่นๆ ร้อยละ 1.43 สาขาวิทยาศาสตร์พบรายการอ้างอิงที่มีในห้องสมุดร้อยละ 20.10 ใช้จากแหล่งอื่นๆ ร้อยละ 7.33 สาขาวิศวกรรมศาสตร์พบรายการอ้างอิงที่มีในห้องสมุด ร้อยละ 7.74 ใช้จากแหล่งอื่นๆ ร้อยละ 4.48 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายการอ้างอิงจำแนกตามวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเปรียบเทียบกับทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

สาขา	ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น					รวม
	รายการอ้างอิง ที่ค้นพบ		รวม	รายการอ้างอิง ที่ค้นไม่พบ		
	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ		ภาษาไทย	อังกฤษ	
เกษตรศาสตร์						
จำนวน	2185	3316	5501	1424	1008	2432
ร้อยละ	15.16	23.01	38.16	9.88	6.99	16.87
เทคโนโลยี						
จำนวน	113	448	561	71	135	206
ร้อยละ	0.78	3.11	3.89	0.49	0.94	1.43
วิทยาศาสตร์						
จำนวน	345	2552	2897	200	856	1056
ร้อยละ	2.39	17.71	20.10	1.39	5.94	7.33
วิศวกรรมศาสตร์						
จำนวน	450	665	1115	274	372	646
ร้อยละ	3.12	4.61	7.74	1.90	2.58	4.48
รวม						
จำนวน	3093	6981	10074	1969	2371	4340
ร้อยละ	21.46	48.43	69.89	13.66	16.45	30.11

เมื่อวิเคราะห์รายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ โดยจำแนกตามประเภททรัพยากรสารสนเทศที่ใช้อ้างอิง พบว่ารายการอ้างอิงประเภทหนังสือที่ตรงกับทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีจำนวนร้อยละ 23.32 เป็นภาษาไทยมีร้อยละ 15.71 และเป็นหนังสือภาษาอังกฤษร้อยละ 7.61 สำหรับรายการอ้างอิงประเภทหนังสือที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ใช้อ้างอิงแต่ไม่มีในห้องสมุดมีจำนวนร้อยละ 25.02

รายการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ประเภทวารสารที่ตรงกับทรัพยากรสารสนเทศ

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีจำนวนร้อยละ 42.64 เป็นภาษาอังกฤษร้อยละ 43.07 และเป็นวารสารภาษาไทยร้อยละ 4.36 สำหรับรายการอ้างอิงประเภทวารสารที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ใช้อ้างอิงแต่ไม่มีในห้องสมุดมีจำนวนร้อยละ 4.80 ในขณะที่รายการอ้างอิงประเภทวิทยakerสารสนเทศประเภทอื่นๆ ที่ตรงกับวิทยakerสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีจำนวนร้อยละ 3.94 เป็นภาษาอังกฤษ 2.18 และเป็นภาษาไทยมีร้อยละ 1.76 สำหรับรายการอ้างอิงประเภทอื่นๆที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ใช้อ้างอิงแต่ไม่มีในห้องสมุดมีจำนวนร้อยละ 0.30 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รายการอ้างอิงจำแนกตามประเภทวิทยakerสารสนเทศห้องสมุดเปรียบเทียบกับวิทยakerสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประเภทวิทยakerสารสนเทศห้องสมุด	วิทยakerสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น					รวม
	รายการอ้างอิงที่ค้นพบ		รวม	รายการอ้างอิงที่ค้นไม่พบ		
	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ		ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	
หนังสือ						
จำนวน	2264	1097	3361	1892	1714	3606
ร้อยละ	15.71	7.61	23.32	13.13	11.89	25.02
วารสาร						
จำนวน	576	5570	6146	53	638	691
ร้อยละ	4.00	38.64	42.64	0.37	4.43	4.80
อื่นๆ						
จำนวน	253	314	567	24	19	43
ร้อยละ	1.76	2.18	3.94	0.17	0.13	0.30
รวม						
จำนวน	3093	6981	10080	1969	2371	4340
ร้อยละ	21.46	48.43	69.89	13.66	16.45	30.11

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในภาพรวมพบว่าหนังสือเป็นวิทยakerที่ถูกใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์มากที่สุด เมื่อจำแนกตามสาขา พบว่าบางสาขาใช้หนังสือมากกว่าวารสาร และบางสาขาใช้การอ้างอิงวารสารมากกว่าหนังสือ ส่วนวิทยakerสารสนเทศประเภทอื่นๆ เช่น โสตทัศนวัสดุ แผนที่ นั้น มีการใช้อ้างอิงน้อย เมื่อพิจารณาประเภทของวิทยakerที่ใช้อ้างอิงถึงมีความแตกต่างกันน้อยมาก ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับขอบเขตของเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ และการทำวิทยานิพนธ์นั้นนักศึกษาต้องศึกษาค้นคว้า ทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานที่กำลังศึกษา

สำหรับสิ่งพิมพ์อายุมากกว่า 5 ปี ด้รับการอ้างอิงมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน เต่าแก้ว (2544) ที่แสดงให้เห็นว่า การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มิได้จำกัดเฉพาะว่าจะต้องใช้เอกสารใหม่ ๆ เสมอไป ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยนั้น ๆ และก่อนที่ใช้เอกสารประกอบประเภทอื่น ๆ อย่างทันสมัยนั้น ผู้ศึกษาจะต้องค้นหา ทฤษฎีหลักการและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเนื้อหาความรู้เหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในเอกสารที่มีอายุมากด้วยเช่นกัน

ในด้านภาษาของรายการอ้างอิงพบว่ารายการอ้างอิงที่มีเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากกว่าภาษาไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลรัตน์ ดัชนีเกตุ (2528) จอมใจ ทองจุ่น (2545) ฉวีวรรณ สุวรรณรัฐ

(2529) พูลสุข ปรีวัตรวรวิ (2526) วรณช อุณกร (2538) สายฝน เต่าแก้ว (2544) และ เสาวนีย์ ศิริบำรุง (2539) ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ในประเทศไทยยังมีการผลิตเอกสารภาษาไทยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องน้อยมากไม่พอเพียงและตรงกับความต้องการของผู้ใช้และไม่ค่อยทันสมัย รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีของประเทศแถบตะวันตกมีมากกว่า จึงมีการผลิตเอกสารภาษาอังกฤษด้านต่าง ๆ ออกมามากมายและเผยแพร่ไปทั่วโลก

เมื่อเปรียบเทียบกับทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุด และทรัพยากรการเรียนรู) มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่ามีทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดที่ได้รับการอ้างอิงร้อยละ 69.89 ในขณะที่รายการอ้างอิงไม่พบว่ามีในห้องสมุดมีจำนวนร้อยละ 30.11 ซึ่งห้องสมุดควรใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมาให้บริการด้วยเมื่อจำแนกตามประเภทพบว่า

วารสารเป็นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ร้อยละ 42.64 ทรัพยากรสารสนเทศประเภท วารสารภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากกว่าวารสารภาษาไทย สำหรับรายการอ้างอิงประเภทวารสารที่ไม่พบว่ามีในห้องสมุด มีจำนวนร้อยละ 4.80

หนังสือ เป็นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดที่ได้รับการอ้างอิงรองลงมาจำนวนร้อยละ 23.32 หนังสือภาษาไทยได้รับการอ้างอิง

ถึงมากกว่าหนังสือภาษาอังกฤษ สำหรับรายการอ้างอิงประเภทหนังสือที่ไม่พบว่ามีในห้องสมุดมีจำนวนร้อยละ 25.02 ซึ่งจากรายการอ้างอิงพบว่าส่วนใหญ่เป็นหนังสือประเภทรวมบทความประชุม สัมมนา งานเอกสารประกอบการประชุมเฉพาะด้าน หรือเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน ที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์อาจได้มาจากการปฏิบัติงานหรือได้รับจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่ทำวิทยานิพนธ์

ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดประเภทอื่น ๆ เป็นรายการที่ได้รับการอ้างอิงน้อยที่สุดจำนวนร้อยละ 3.94 ภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากกว่าภาษาไทย สำหรับรายการอ้างอิงของทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดประเภทอื่น ๆ ที่ไม่พบว่ามีในห้องสมุดมีจำนวนร้อยละ 0.30

เมื่อศึกษาถึงจำนวนทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้รับการอ้างอิงจำแนกตามภาษาของรายการทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด พบว่า เป็นภาษาอังกฤษร้อยละ 48.43 และภาษาไทยร้อยละ 21.46 ในขณะที่รายการอ้างอิงที่ไม่พบว่ามีในห้องสมุด เมื่อแบ่งตามภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า เป็นภาษาอังกฤษจำนวนร้อยละ 16.45 และเป็นภาษาไทยร้อยละ 13.66

และเมื่อศึกษาการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า สาขาเกษตรศาสตร์ มีทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดจำนวนร้อยละ 38.16 รอง

ลงมาคือ สาขาวิทยาศาสตร์ มีทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดที่ได้รับการอ้างอิง ร้อยละ 20.10 สาขาวิศวกรรมศาสตร์ มีทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดที่ได้รับการอ้างอิงร้อยละ 7.74 ตามลำดับ และสาขาเทคโนโลยีมีทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดที่ได้รับการอ้างอิงน้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 3.89

ส่วนรายการอ้างอิงที่จำแนกตามสาขาวิชาแล้วไม่พบว่ามีในห้องสมุด ได้แก่ สาขาเกษตรศาสตร์ ไม่พบรายการที่ตรงกับทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นร้อยละ 16.8 สาขาวิทยาศาสตร์ ไม่พบร้อยละ 7.33 สาขาวิศวกรรมศาสตร์ ไม่พบร้อยละ 4.48 และสาขาเทคโนโลยีไม่พบร้อยละ 1.43 ดังแผนภูมิในภาคผนวก (ข) ท้ายบทความ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- ห้องสมุดควรคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้เพียงพอต่อความ

ต้องการของผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ และควรมีการพัฒนาทรัพยากรประเภทอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ทำการจัดเก็บ เช่น แผนที่ เพื่อความครอบคลุมสำหรับการใช้อ้างอิงของนักศึกษา

- การลงรายการบรรณานุกรมที่เป็นรายงานการประชุม รายงานการวิจัย รายงานการประชุมไม่ถูกต้องต่อการลงรายการอ้างอิง โดยผู้เรียบเรียงจะลงหรือสลับที่ข้อความดังกล่าว จึงทำให้การค้นหารายการอ้างอิงประสบปัญหาในการตรวจสอบว่ามีทรัพยากรดังกล่าวหรือไม่ ดังนั้นในการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศห้องสมุดควรนำมาพิจารณาในการลงรายการ หรือควรลงในรายการเพิ่มเพื่อให้สามารถค้นคืนได้หลายทางเลือก

- ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ควรลงรายการบรรณานุกรมตามที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนด และควรตรวจสอบความถูกต้องและเลือกใช้รายการที่ทันสมัยในการอ้างอิง

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ คัตต์เกยูร. 2528. การวิเคราะห์การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาชั้นปริญญาโทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จอมใจ ทองจุ่น. 2545. การวิเคราะห์การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉวีวรรณ สุวรรณรัฐ. 2530. การวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารในบทความวิจัยที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศโดยอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พูลสุข ปรวิัตถรรวูฒิ. 2526. การวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย. 2545. คู่มือการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระ 2545. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย.
- _____. 2548. คู่มือบัณฑิตศึกษาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย.
- _____. สำนักวิทยบริการ. 2547. รายงานสถิติรายไตรมาสที่ 4/2547 สำนักวิทยบริการ. ขอนแก่น : สำนัก.
- วรุณช อุบลนคร. 2538. รายงานการวิจัยเรื่องการอ้างอิงวารสารในวิทยานิพนธ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. [ปัตตานี] : ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ.เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- สายฝน เต่าแก้ว. 2544. การวิเคราะห์การอ้างอิงในบทความวิชาการของอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภางุณา ทิพยเนตร และคณะ. 2548. รายงานการวิจัยเรื่องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นจากการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ขอนแก่น : สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาคผนวก

ก. การเก็บข้อมูลปีพิมพ์ของรายการอ้างอิง โดยแยกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ปีพิมพ์ 5 ปี หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2547-2543, ค.ศ. 2004-2000
2. ปีพิมพ์มากกว่า 5 ปี หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2542 - ลงไป, ค.ศ. 1999 - ลงไป
3. ปีพิมพ์ที่ไม่ปรากฏปีพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

ข. แผนภูมิการเปรียบเทียบรายการอ้างอิง ในวิทยานิพนธ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

